

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه سمنان
دانشکده علوم انسانی
پایان نامه دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

عنوان :

بررسی گونه ی زبانی و ادبیات عامیانه ی دهستان طرود

استاد راهنما:

دکتر سیدحسن طباطبایی

استاد مشاور :

دکتر داوود محمدی

پژوهشگر :

جواد عامری

اسفند ۱۳۹۰

*****تعهد نامه*****

اینجانب **جواد عامری** دانشجوی کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی
گرایش محض دانشگاه **سمنان** دانشکده علوم انسانی گروه زبان و ادبیاتفارسی
تعهد می نمایم که محتوای این پایان نامه نتیجه تلاش و تحقیقات خود بوده و از
هیچ منبعی کپی برداری نشده و به پایان رسانیدن آن نتیجه تلاش و مطالعات
مستمر اینجانب و راهنمایی و مشاوره اساتید محترم بوده است .

جواد عامری

۹۰/۱۲/۱۸

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های

ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه (رساله) متعلق به دانشگاه سمنان

است .

تقدیم به

چهره های آفتاب بوسیده و دستان پینه بسته ی اهالی طرود

چکیده

پایان نامه حاضر به بررسی گونه زبانی و فرهنگ و ادبیات عامه دهستان طرود پرداخته است از آنجا که طرود (واقع در جنوب غربی شهرستان شاهرود) در حاشیه کویر قرار گرفته و از سالیان دور محل عبور کاروان های تجاری بوده از گویش ها و فرهنگ های دیگر نیز تاثیر پذیرفته بنابراین مطالعه گونه ی زبانی و فولکلور آن از اهمیت بسزایی برخوردار است .

ضرورت این کار زمانی آشکار می شود که بدانیم در دهه های اخیر به دلیل رشد و سرعت محیر العقول تکنولوژی گویش ها و خرده فرهنگها در معرض زوال قرار گرفته اند و در صورتی که گونه زبانی و ادبیات عامیانه طرود به عنوان بخشی از تاریخ و فرهنگ کویر ثبت نشود هویت قسمت مهمی از کویر مفقود و ناشناخته خواهد ماند .

به این منظور این پژوهش بر آن است ابتدا به معرفی اجمالی طرود پرداخته و سپس از زبان ، گویش ، لهجه ، فرهنگ و فولکلور تعریفی کلی ارائه دهد .

در فصل سوم نکاتی درباره دستور و آواشناسی از دیدگاه های محاوره ای و مقایسه آن با فارسی معیار آورده شده است و در فصل چهارم به ادبیات عامیانه مردم طرود از جمله لالایی ها، دوبیتی ها ، چستان ها ، ضرب المثل ها، متل ها ، آنگاره ها ، قصه ها و ... اشاره می شود .

و فصل پایانی به نتیجه گیری کلی از پژوهش اختصاص داده شده است.

کلید واژه ها : گونه ی زبانی ، فرهنگ عامه ، ادبیات عامه ، طرود

فهرست مطالب

عنوان صفحه

فصل اول : کلیات تحقیق

۱ مقدمه
۴ ۱- ۱. بیان مساله
۴ ۲- ۱. اهداف تحقیق
۵ ۳- ۱. پرسش های تحقیق
۵ ۴- ۱. فرضیه های اصلی و فرعی
۵ ۵- ۱. استفاده کنندگان از نتایج تحقیق
۶ ۶- ۱. نوع تحقیق
۶ ۷- ۱. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۶ ۸- ۱. پیشینه ی تحقیق
۶ ۹- ۱. ابزار گرد آوری اطلاعات

فصل دوم : مبانی نظری تحقیق

۷ ۲- ۱. معرفی اجمالی طرود
۸ ۱- ۱- ۲. موقعیت جغرافیایی
۸ ۲- ۱- ۲. وجه تسمیه
۹ ۳- ۱- ۲. آمار
۱۱ ۴- ۱- ۲. اقلیم
۱۲ ۵- ۱- ۲. حیات وحش
۱۳ ۶- ۱- ۲. قابلیت های گردشگری
۱۴ نقشه ی روستای طرود
۱۵ ۲- ۲. طرود در آینه ی تواریخ، سفر نامه ها و مقالات
۱۵ ۱- ۲- ۲. سفرنامه های سون هدین
۱۷ ۲- ۲- ۲. سفرنامه ی آلفونس گابری یل
۱۸ ۳- ۲- ۲. سفرنامه ی پرویز رجبی
۲۰ ۴- ۲- ۲. سفرنامه ی حسن شهنا

۲۱ ۵- ۲-۲ . تاریخ قومس.....
۲۱ ۶- ۲-۲ . چوداری ها قبیله ای کویرنشین.....
۲۲ ۷- ۲-۲ . طرود گمشده ای در کویر
۲۳ ۸- ۲-۲ . بندر طرود
۲۵ ۹- ۲-۲ . فرهنگ جغرافیایی آبادی های کشور
۲۶ ۳-۲ . فرهنگ و ادبیات عامیانه
۲۶ ۱- ۳-۲ . فرهنگ
۲۶ ۲- ۳-۲ . فولکلور (فرهنگ عامه).....
۲۸ ۳- ۳-۲ . ادبیات عوام.....
۲۹ ۴- ۳-۲ . نثر عوام
۳۰ ۵- ۳-۲ . منشأ داستان های عامیانه.....
۳۰ ۶- ۳-۲ . شعر عوام.....
۳۱ ۷- ۳-۲ . وزن شعر عامیانه.....
۳۲ ۸- ۳-۲ . وزن ابیات در لهجه های محلی و عامیانه.....
۳۳ ۹- ۳-۲ . عوامل از بین رفتن فرهنگ عوام
۳۳ ۱۰- ۳-۲ . فواید گرد آوری گویش های ایرانی.....
۳۵ ۱۱- ۳-۲ . فرهنگ عامه در نزد اروپاییان
۳۵ ۱۲- ۳-۲ . قصه.....
۳۶ ۱۳- ۳-۲ . منسوخ و متروک شدن افسانه ها
۳۷ ۱۴- ۳-۲ . خطر زوال افسانه ها
۳۸ ۱۵- ۳-۲ . مثل
۳۹ ۱۶- ۳-۲ . چیستان.....
۳۹ ۱۷- ۳-۲ . امثال و حکم
۴۰ ۱۸- ۳-۲ . ترانه ها
۴۲ ۱۹- ۳-۲ . لالایی.....
۴۳ ۲۰- ۹-۲ . ریشه ی لغوی و معنایی لالایی.....
۴۳ ۲۱- ۳-۲ . کَلگی (دو بیتی).....
۴۴ ۲۲- ۳-۲ . اَلله (رباعی).....
۴۵ ۲۳- ۳-۲ . اَنگاره
۴۵ ۲۴- ۳-۲ . واژگان
۴۷ ۴-۲ . شکل های زبان
۴۷ ۱- ۴-۲ . زبان.....

۴۷ گونه. ۲-۴-۲
۴۸ گویش. ۲-۴-۳
۴۹ لهجه ۲-۴-۴
۵۱ جدول نشانه های آوایی

فصل سوم : گونه زبانی مردم طرود

۵۲ نگاهی گذرا بر بعضی از قواعد واژی و دستوری زبان گفتاری مردم طرود.
۵۳ ۱-۳. مقایسه آوایی میان فارسی رسمی و گویش طرودی.
۵۳ ۱-۱-۳. قاعده ۱
۵۴ ۲-۱-۳. قاعده ۲
۵۴ ۳-۱-۳. قاعده ۳
۵۴ ۴-۱-۳. قاعده ۴
۵۵ ۵-۱-۳. قاعده ۵
۵۶ ۶-۱-۳. قاعده ۶
۵۶ ۷-۱-۳. قاعده ۷
۵۷ ۸-۱-۳. قاعده ۸
۵۷ ۹-۱-۳. قاعده ۹
۵۸ ۱۰-۱-۳. قاعده ۱۰
۵۸ ۱۱-۱-۳. قاعده ۱۱
۶۵ ۱۲-۱-۳. قاعده ۱۲
۶۸ ۱۳-۱-۳. قاعده ۱۳
۶۸ ۱۴-۱-۳. کلمات عربی و دخیل در گویش طرودی.
۶۹ ۱۵-۱-۳. واژگان کهن زنده و متداول در گویش طرودی
۷۰ ۳-۲. نگاهی گذرا به بعضی از مباحث دستوری
۷۰ ۱-۲-۳. فعل
۷۱ ۱-۱-۲-۳. اقسام فعل به اعتبار زمان
۷۱ ۲-۱-۲-۳. مشتقات فعل
۷۲ ۳-۱-۲-۳. ساختهای فعل
۷۲ ۴-۱-۲-۳. شیوه ی ساخت
۷۴ ۵-۱-۲-۳. شناسه ها در فارسی معیار
۷۴ ۶-۱-۲-۳. شناسه در گویش طرودی
۷۵ ۷-۱-۲-۳. ساخت بعضی از افعال لازم و متعددی در گویش طرودی
۸۷ ۸-۱-۲-۳. فعل دیدن

۸۷ ۹-۱-۲-۳ . فعل معلوم / فعل مجهول
۸۹ ۲-۲-۳ . اسم
۹۱ ۱-۲-۲-۳ . اسم صوت
۹۱ ۲-۲-۲-۳ . منادا
۹۲ ۳-۲-۲-۳ . مفعول
۹۲ ۴-۲-۲-۳ . ضمائر
۹۷ ۳-۲-۳ . قید
۹۹ ۴-۲-۳ . عدد
۱۰۰ ۵-۲-۳ . جمله
۱۰۱ ۱-۵-۲-۳ . شبه جمله یا صوت
۱۰۲ ۳-۳-۳ . واژگان ، اصطلاحات ، تعابیر و کنایات طرودی
۱۰۲ ۱-۳-۳ . واژگان
۱۴۳ ۲-۳-۳ . اسم های خاص
۱۴۴ ۳-۳-۳ . اسامی پرندگان و حیوانات
۱۴۶ ۴-۳-۳ . اصطلاحات متداول دام
۱۴۷ ۱-۴-۳-۳ . نامگذاری با گوش
۱۴۸ ۲-۴-۳-۳ . نامگذاری با رنگ
۱۴۹ ۳-۴-۳-۳ . نامگذاری با شاخ
۱۴۹ ۵-۳-۳ . اصلاحات فرعی دام
۱۵۳ ۶-۳-۳ . تعابیر و کنایات

فصل چهارم: فرهنگ و ادبیات عامیانه ی مردم طرود

۱۷۰ ۱-۴ . قصه
۱۷۰ ۱-۱-۴ . وزیر حسود
۱۸۰ ۱-۱-۱-۴ . یادداشت ها
۱۸۴ ۲-۱-۴ . جامرده
۱۹۲ ۱-۲-۱-۴ . یادداشت ها
۱۹۵ ۳-۱-۴ . حسینان و نسائی
۲۰۱ ۱-۳-۱-۴ . یادداشت ها
۲۰۳ ۲-۴ . مثل ها
۲۰۳ ۱-۲-۴ . چغولکی بود رف ته دش
۲۰۵ ۱-۱-۲-۴ . یادداشت ها
۲۰۶ ۲-۲-۴ . چغولی که پاش یخ زد

- ۲۰۷ یادداشت ها . ۴-۲-۲-۱
- ۲۰۸ آسانه بدم یک گزو . ۴-۲-۳
- ۲۱۰ باورها و اعتقادات ۴-۳
- ۲۱۰ زن آبستن..... ۴-۳-۱
- ۲۱۱ پیشگویی دختر یا پسر ۴-۳-۲
- ۲۱۲ زائو ۴-۳-۳
- ۲۱۳ بیچه ۴-۳-۴
- ۲۱۴ شخصیت انسان ها ۴-۳-۵
- ۲۱۴ خانه ۴-۳-۶
- ۲۱۵ خواب..... ۴-۳-۷
- ۲۱۶ مرگ ۴-۳-۸
- ۲۱۶ تفأل ناشی از اعضای بدن ۴-۳-۹
- ۲۱۷ تفأل ناشی از چیزها ۴-۳-۱۰
- ۲۱۷ ساعت ، وقت ، روز ۴-۳-۱۱
- ۲۱۸ احکام عمومی..... ۴-۳-۱۲
- ۲۲۰ دستورات واحکام عملی ۴-۳-۱۳
- ۲۲۲ کارهای خوش یمن و مبارک..... ۴-۳-۱۴
- ۲۲۲ کارهای بدیمن ونا مبارک ۴-۳-۱۵
- ۲۲۳ چشم زخم ۴-۳-۱۶
- ۲۲۳ درمان های خرافاتی ۴-۳-۱۷
- ۲۲۶ پیشگویی عامیانه هواشناسی ۴-۳-۱۸
- ۲۲۷ حیوانات ۴-۳-۱۹
- ۲۲۷ پرندگان..... ۴-۳-۲۰
- ۲۲۸ گیاهان و دانه ها ۴-۳-۲۱
- ۲۲۹ بعضی از تعصبات غلط در گذشته..... ۴-۳-۲۲
- ۲۳۰ اسامی فصل ها،ماه ها و اعتقادات مردم سالمند،کشاورز ودامدار ۴-۳-۲۳
- ۲۳۲ ضرب المثل ها ۴-۴
- ۲۳۲ ضرب المثل های مختص طرود ۴-۴-۱
- ۲۵۲ ضرب المثل های دخیل در گویش طرودی ۴-۴-۲
- ۲۷۶ چیستان ۴-۵
- ۲۷۸ پاسخ ها..... ۴-۵-۱
- ۲۷۹ دشنام ها ، تشبیهات ، نفرین ها ، دعاها و سوگند های متداول..... ۴-۶

۲۷۹ ۴-۶-۱ . دشنام ها
۲۷۹ ۴-۶-۲ . تشبیهات
۲۸۲ ۴-۶-۳ . نفرین ها
۲۸۳ ۴-۶-۴ . دعاها
۲۸۵ ۴-۶-۵ . سوگند ها
۲۸۶ ۴-۷ . تقسیم کار و شیوه های حل اختلاف در روستا
۲۸۶ ۴-۷-۱ . تقسیم کار بین زنان و مردان
۲۸۶ ۴-۷-۲ . شیوه های حل اختلاف
۲۸۷ ۴-۸ . سال های رایج در تقویم محلی
۲۸۷ ۴-۸-۱ . سالِ سَ تَا بُزْ صَدْ توم
۲۸۷ ۴-۸-۲ . سال زلزله
۲۸۷ ۴-۸-۳ . سال ولوایی
۲۸۷ ۴-۸-۴ . سال برفی
۲۸۷ ۴-۸-۵ . سالی که در تیر ماه برف آمد
۲۸۸ ۴-۹ . بازی ها
۲۸۸ ۴-۹-۱ . یار گیری و حق نوبت
۲۹۰ ۴-۹-۲ . کلاغ پر
۲۹۱ ۴-۹-۳ . هتکل هم تکل
۲۹۲ ۴-۹-۴ . قام قامو
۲۹۳ ۴-۹-۵ . حَسَ حَسَلُو
۲۹۴ ۴-۹-۶ . لال بازی
۲۹۴ ۴-۹-۷ . بجول بازی
۲۹۵ ۴-۹-۸ . تشل بازی
۲۹۵ ۴-۹-۹ . زنگوله بازی
۲۹۶ ۴-۹-۱۰ . پول بازی
۲۹۶ ۴-۹-۱۱ . هفت سنگ
۲۹۷ ۴-۹-۱۲ . خرجستنک
۲۹۸ ۴-۹-۱۳ . دوز ۳ تایی
۲۹۹ ۴-۹-۱۴ . دوز ۱۲ تایی
۳۰۰ ۴-۹-۱۵ . شیر یا خط
۳۰۱ ۴-۹-۱۶ . بتراش
۳۰۲ ۴-۹-۱۷ . حسی کجا

- ۳۰۳ ۱۸-۹-۴ . بچول بازی(قمار).....
- ۳۰۵ ۱۹-۹-۴ . جفت یا طاق (فرد).....
- ۳۰۵ ۲۰-۹-۴ . ریگ بچفو
- ۳۰۷ ۱۰-۴ . تصنیف ها.....
- ۳۰۷ ۱-۱۰-۴ . تصنیف هایی که به صورت گفتگو اجرا می شود.....
- ۳۰۷ ۱-۱-۱۰-۴ . بشکن بشکنه
- ۳۰۹ ۲-۱-۱۰-۴ . عمو سبزی فروش
- ۳۰۹ ۳-۱-۱۰-۴ .ها بالا بالا بالا.....
- ۳۱۰ ۴-۱-۱۰-۴ .دختر دخترا.....
- ۳۱۰ ۵-۱-۱۰-۴ .افضل آباد.....
- ۳۱۰ ۶-۱-۱۰-۴ .عمواستاولی.....
- ۳۱۰ ۷-۱-۱۰-۴ .آفتابه جونم آفتابه.....
- ۳۱۱ ۸-۱-۱۰-۴ .گزیدوگزید.....
- ۳۱۱ ۹-۱-۱۰-۴ .آستا، آستا، آستا.....
- ۳۱۱ ۱۰-۱-۱۰-۴ .پیش وپیش قمبه لینا.....
- ۳۱۲ ۱۱-۱-۱۰-۴ .قیصر قیصر.....
- ۳۱۲ ۱۲-۱-۱۰-۴ .بازم صدای نی میا.....
- ۳۱۳ ۲-۱۰-۴ .تصنیف هایی که به صورت گروهی اجرا می شود.....
- ۳۱۳ ۱-۲-۱۰-۴ .عروسی طرودیا.....
- ۳۱۳ ۲-۲-۱۰-۴ .دُخترِ کُردی.....
- ۳۱۳ ۳-۲-۱۰-۴ .های کوچه تنگه.....
- ۳۱۵ ۳-۱۰-۴ .درست کردن عروس.....
- ۳۱۵ ۱-۳-۱۰-۴ .لباس پوشیدن عروس.....
- ۳۱۵ ۲-۳-۱۰-۴ .هنگامشانه کردن موهای سر عروس.....
- ۳۱۶ ۳-۳-۱۰-۴ .هنگام بافتن موهای عروس.....
- ۳۱۶ ۴-۳-۱۰-۴ .به سر گذاشتن روسری هاییکه پول های نقره ای به آنها آویزان بود.....
- ۳۱۶ ۵-۳-۱۰-۴ .سرمه کردن عروس.....
- ۳۱۷ ۶-۳-۱۰-۴ .سرخ کردن گونه های عروس.....
- ۳۱۷ ۷-۳-۱۰-۴ .چسباندن پولک های رنگی به صورت
- ۳۱۷ ۸-۳-۱۰-۴ .خیس کردن حنا.....
- ۳۱۸ ۴-۱۰-۴ .تصنیف های که زنان بعد از ساخته شدن عروس می خوانند.....
- ۳۲۵ یادداشت ها.....

۳۲۶	۴-۱۱. ترانه های کودکانه.....
۳۲۶	۴-۱۱-۱. باران.....
۳۲۶	۴-۱۱-۲. جوجه جوجه طلایی.....
۳۲۷	۴-۱۱-۳. سر گنبد کبود.....
۳۲۷	۴-۱۱-۴. آی مردی سیار خر.....
۳۲۸	۴-۱۱-۵. توکه ماه بلند آسمانی.....
۳۲۸	۴-۱۱-۶. رفتم به باغی.....
۳۲۹	۴-۱۱-۷. باغ پسته.....
۳۲۹	۴-۱۱-۸. رفتم به سیل صحرا.....
۳۳۰	۴-۱۱-۹. یک، یک، یاری داشتم.....
۳۳۰	۴-۱۱-۱۰. حسن یک.....
۳۳۰	۴-۱۱-۱۱. چغولک آشی مشی.....
۳۳۱	۴-۱۱-۱۲. رفتم به دم مرمر.....
۳۳۱	۴-۱۱-۱۳. بلبل سر گشته.....
۳۳۳	۴-۱۱-۱۴. شوماررشتی.....
۳۳۶	یادداشت ها.....
۳۳۷	۴-۱۲. لالایی.....
۳۳۸	یادداشت ها.....
۳۳۹	۷-۱۳. الله (رباعی).....
۳۵۲	۴-۱۴. انگاره.....
۳۶۲	۴-۱۵. کلگی (دوبیتی).....
۳۸۵	یادداشت ها.....
۳۹۰	۴-۱۶. مشاغل و صنایع دستی رایج در طرود.....
۳۹۰	۴-۱۶-۱. شتر.....
۳۹۱	۴-۱۶-۱-۱. نامگذاری شتر.....
۳۹۲	۴-۱۶-۱-۲. نامگذاری فرعی.....
۳۹۳	۴-۱۶-۱-۳. داغ.....
۳۹۴	۴-۱۶-۱-۳-۱. فرم داغ شتر های طرود.....
۳۹۵	یادداشت ها.....
۳۹۶	۴-۱۶-۲. قالی بافی.....
۳۹۷	۴-۱۶-۲-۱. خصوصیات شاخص و اساسی قالی طرود.....
۳۹۷	۴-۱۶-۲-۲. تولیدکنندگان برجسته.....

۳۹۷اندازه های رایج.....۴-۱۶-۲-۳
۳۹۸دار قالی.....۴-۱۶-۲-۴
۳۹۹یادداشت ها.....
۴۰۰مراحل ساخت مشک.....۴-۱۶-۳
۴۰۱مراحل ساخت تُلَم.....۴-۱۶-۴
۴۰۱پَر تَلَم.....۴-۱۶-۴-۱
۴۰۲ فصل پنجم : جمع بندی و نتیجه گیری
۴۱۲ منابع وماخذ.....

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

فرهنگ هر قوم و ملت بیانگر اندیشه ها ، خواسته ها ، افکار و ارتباطات آن قوم یا ملت در گذر تاریخ زندگی آنها است که بررسی آنها، اعتقادات و باور داشت های آنان را برای ما روشن می سازد. بسیاری از کتب تاریخ - مخصوصاً کتب مشرق زمین - تاریخ در بارهاست. به همین علت بسیاری از وقایعی که برای مردم کوچه و بازار اتفاق افتاده است ، در آنها یافت نمی شود . اما با مطالعه فرهنگ و فولکلور رایج در بین مردم می توان زوایای تاریک زندگی یک قوم یا ملت را روشن ساخت و به شیوه زندگی ، اعتقادات ، باورها ، روش خرید و فروش ، قوانین حقوقی ، مسائل روانی و حتی با شیوه معماری و شهر سازی آنان آشنا شد.

این آشنایی دو نتیجه عمده برای هر محقق کار کشته و خبره ای دارد نتیجه اول ایجاد ارتباط با نسلهای گذشته ، پدران و مادرانی که امروزه نامی از آنها در میان نیست اما حرف ها و باورهایشان هنوز زنده اند و در ذهن و زبان اهل آن جامعه در حال رشد و تکاملند .

دوم اینکه شناخت فرهنگ خود ، زمینه ای است برای خود شناسی و درک نقاط قوت و ضعف فرهنگی تا از این طریق بتوان اندیشه های والا را گسترش و رشد داد .

جدای از این مسائل ما در هر جامعه یک فرهنگ کلی یا معیار داریم که از طریق رسانه های گروهی و دانشگاهیان و درس خواندگان جامعه به مَنصّه ظهور می رسد .

خرده فرهنگ ها یا به عبارتی خرده فولکلورها در عین تغذیه از فرهنگ کلان جامعه خود موجب غنای آن می شوند. برای روشن تر شدن مطلب ، موضوع را با مثالی تبیین می کنیم . اگر فرهنگ کلان جامعه را با همه اجزایش درختی تصور کنیم . خرده فرهنگ ها به عنوان فروع و شاخ و برگ آن محسوب می شوند. حال سؤال این است که آیا رشد و سرزندگی درخت بدون وجود شاخ و برگ و ریشه ممکن است ؟

همانطور که شاخ و برگ درخت موجب رشد و ادامه حیات آن هستند، خرده فرهنگ ها هم فرهنگ کلان جامعه را تغذیه می کنند و عامل حیات و سرزندگی آن هستند. به همین دلیل در این تحقیق تلاش شده است که یکی از خرده فرهنگ های غنی حاکم بر محدوده جغرافیایی شهرستان شاهرود یعنی طرود مورد بررسی و تدقیق قرار گیرد.

به نظر می رسد این ادبیات شفاهی که در طول تاریخ سینه به سینه منتقل شده و به نسل حاضر رسیده است تا حدودی بعضی از ویژگی های گویش های کهن را حفظ کرده و توانسته است در برابر برخی حوادث و دگرگونی های تاریخی همچنان برقرار و درامان بماند .

اما متأسفانه در سال های اخیر ، با توجه به رواج و تأثیر زبان فارسی معیار و لهجه مرکز که از رسانه های گروهی شنیده می شود و همچنین مهاجرت مردم روستا به شاهرود ، گرگان ، سمنان و دیگر شهرهای مجاور و طوفان سیاهی که شیوه های زندگی امروزی در شهرها به انداخته به تدریج باید شاهد کم رنگ شدن و در نهایت از بین رفتن این گویش کهن و آداب و رسوم زیبای آن باشیم. امروزه دیگر مادران برای کودکانشان قصه نمی گویند و نوجوانان به بازی های قدیمی نمی پردازند بنابراین حداقل کاری که می توان کرد ثبت و ضبط آنهاست. در این راستا گفتارهایی که در این مجموعه به دنبال خواهد آمد ، اندک نگرشی است به ادبیات شفاهی منطقه که

برای نوشتن آن از منابع مکتوب و مستندات پیران منطقه و گفتگوی آنها سود برده ام .

به هر حال مجموعه حاضر هم به سبب پیشینه تاریخی منطقه و پیوند آن با گذشته زبان فارسی و هم به سبب آنکه اولین کار تحقیقی است که در مورد فولکلور این منطقه انجام گرفته حائز اهمیت است .

در خاتمه لازم می دانم از استاد راهنمای گرامی و بزرگوارم جناب آقای دکتر سید حسن طباطبایی و استاد مشاور محترم و ارجمند جناب آقای دکتر داوود محمدی که در گرد آوری و تنظیم مطالب این مجموعه راهنمایی های ارزنده ای ارائه دادند و نیز از تمام دوستان و گویشورانی که بدون یاری آنها انجام این کار میسر نمی شد، سپاسگزاری نمایم .

امید است این پژوهش گامی در جهت شناسایی بهتر گویش های ایرانی باشد.

گمان مدار به پایان رسیده کار مغان

هزار قطره ناخورده در رگ تاکست

۱-۱ بیان مساله - بیان جنبه های مجهول و مبهم و متغیرهای مربوط به پرسش های تحقیق

و توجه به خرده فرهنگها و گونه های زبانی مناطق مختلف ایران از اهمیت زیادی برخوردار است به ویژه در زمان ما که به دلیل غلبه و سیطره زبان معیار فرهنگ های خرد و لهجه ها و گویش های محلی در معرض آسیب جدی قرار گرفته اند دهستان طرود در ۱۳۰ کیلومتری جنوب غربی شهرستان شاهرود و در حاشیه ی کویر ایران قرار دارد که گونه ی زبانی و فرهنگ بومی اش تا حد زیادی دست نخورده باقی مانده است . پژوهش های زبانی و فرهنگی در این منطقه علاوه بر مزایا و منافع محلی در گشودن برخی از گره های زبانی و فرهنگی در زبان فارسی معیار موثر خواهد بود .

در این گونه زبانی گاه لغات ، ترکیبات و اصطلاحاتی پیدا می شود که در متون نثر و شعر دوره ی نخست ادب فارسی به کار رفته و بعدها به دلیل تحول معنایی کلمات معنی اولیه ی آن به دست فراموشی سپرده شده است .

همچنین در این منطقه دو شغل عمده ی قالی بافی و شتر داری رواج دارد که تهیه ی فرهنگ لغات و اصطلاحات این دو حرفه نیز بسیار مفید است و در این پژوهش بدان پرداخته خواهد شد .

۲-۱ اهداف تحقیق (اصلی و فرعی)

الف) گردآوری ویژگی های زبانی و فرهنگی یکی از گونه های زبانی حاشیه ی کویر

ب) تهیه ی لغات و اصطلاحات خاص دهستان طرود به ویژه در مشاغل قالی بافی و شتر داری

۳-۱ پرسش های تحقیق

الف) گونه زبانی مردم طرود کدام است؟

ب) در گونه زبانی طرود چه لغات و اصطلاحات خاصی وجود دارد و شکل تلفظ آنها چگونه است؟

ج) ویژگی های برجسته ی ادبیات شفاهی و فرهنگ عامیانه ی مردم طرود کدام است؟ و ریشه های فرهنگی آن کدامند؟

د) وجوه اشتراک و افتراق فرهنگ این ناحیه با نواحی دیگر ایران چیست؟

۴-۱ فرضیه های اصلی و فرعی

الف) در گونه زبانی مردم طرود لغات و اصطلاحات نسبتاً زیادی وجود دارد که مربوط به دوران نخست ادبیات فارسی است .

ب) تلفظ لغات در گونه زبانی طرودی به فارسی کهن نزدیک است .

ج) برخی از لغات متروک عربی که اکنون در زبان فارسی به کار نمی رود هنوز در این گونه زبانی استعمال می شود .

۵-۱ استفاده کنندگان از نتایج تحقیق (اشخاص حقیقی و حقوقی)

الف) دانشجویان رشته ی زبان و ادبیات فارسی

ب) پژوهشگران حوزه ی فرهنگ و ادبیات شفاهی

۶-۱ نوع تحقیق (اکتشافی ، توصیفی ، پیمایش ، علی پس از وقوع ...)

توصیفی